

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Univerzita Palackého v Olomouci – Filozofická fakulta – Katedra psychologie

Autor práce: Bc. Lucie Karbulová

Název práce: Zkoumání validity grafologie porovnáním s výsledky Rorschachova testu

Autor posudku: PhDr. Daniel Dostál, Ph.D.

oponent práce

Body

V hodnocení využijte slovní vyjádření s respektováním charakteru a zaměření práce. V případně snížení počtu bodů je nutné uvést v slovním zhodnocení důvod. V případně počtu bodů 0 je nutné detailně popsat zásadní nedostatky práce vedoucí k nedoporučení práce. Ve všech případech kromě bodu 1, je hodnocení 0 vylučovacím kritériem (práce je nedoporučena).

0-5

1 Příslušnost názvu práce, aktuálnost problematiky, originalita práce, společenská potřeba práce.

5

Grafologie je jeden ze zajímavých pokusů, jak poznat povahu člověka na základě jeho produktu, kterým je v tomto případě písmo. Výzkumné úsilí nicméně prostřednictvím stovek článků již zodpovědělo otázku, zdali se jedná o perspektivní obor nebo o slepou uličku. Doklady o validitě této metody jsou chatrné a nalezneme je především v metodologicky slabých studiích. Nicméně i přesto tato metoda nachází své zastánce. V rámci české psychologie, která si tradičně drží zpoždění několik dekád za špičkami světové psychologie, narazíme na zastánce grafologie i na akademické půdě, nemluvě o společnostech, které se školením v této disciplíně živí. Myslím, že toto jsou dostatečné důvody, aby grafologie byla opakovaně zkoumána i u nás – s velkou pečlivostí a přesností.

2 Úroveň a kvalita teoretické části práce (přehled poznatků). Struktura, relevantnost a posloupnost prezentovaných informací. Samostatnost zpracování, vzhled autora do problematiky, literární krytí.

3

Teoretická část čtenáři přibližuje historii grafologie, její základní postupy a vývoj Rorschachova testu. Nakonec shrnuje jednu novou a dvě historické studie, které výsledky obou metod srovnávají. Zatímco kapitoly o historii obou metod jsou zpracovány poměrně podrobně, detailnější postupy či teoretický podklad grafologie zůstanou čtenáři utajeny. Tvzení, že v poslední fázi rozboru se „používá typologie dle V. Satirové, Kretschmerova typologie, temperament se určuje na základě Galenova rozdělení, určuje se vitální typ, sebepojetí dle Millerové, racionalita a emocionalita“ čtenáře spíše zaskočí – jak se podařilo propojit tolik nesourodyň (a často i dávno překonaných) teorií do jediného konceptu? Když pak se ve výzkumné části dozvíme z tabulky na straně 44, například že vhodným ukazatelem emotionality je „poměr pohybu a formy v písmu, fixace“, nejen, že nevíme proč, ale nemáme ani ponětí, co *pohyb a forma v písmu* znamená. Domnívám se, že metodě samotné by bylo dobré věnovat více prostoru například na úkor historie Rorschachova testu, což z hlediska účelu práce není klíčové téma.

Druhou výtkou je literární krytí práce. Ač název napovídá, že se práce bude orientovat na validitu popisované metody, v seznamu literatury najdeme jen dvě studie, které s tímto tématem souvisí – z roku 2009 – a v textu sekundární (terciální?) odkaz na další dvě z let 1948 a 1936. Zbylé zdroje informací o grafologii jsou zejména diplomové práce a knihy tuzemských autorů.

3 Kvalita a vhodnost výzkumného designu práce (formulace cílů, výzkumných otázek, hypotéz, metody sběru a zpracování dat)

1

Autorka pracuje se souborem 20 dobrovolníků, (pravděpodobně) klientů společnosti poskytující vzdělání nezaměstnaným. Každému účastníku výzkumu osobně administrovala Rorschachův test a analyzovala vzorek písma, který za tímto účelem dobrovolník přinesl. Zvolený design má dvě nápadné trhliny.

Na souboru dvaceti jedinců nelze najít statisticky významnou souvislost, pokud je Spearmanův korelační koeficient menší nebo roven hodnotě 0,46. Vezmeme-li v úvahu omezenou reliabilitu projektivních metod, která ani s velkou dávkou optimismu nepřesáhne hodnotu 0,7, tak velikost chyby beta narůstá do takových rozměrů, že najít jakoukoli shodu je téměř nemožné. Autorčinu snahu pak můžeme přirovnat k práci mikrobiologa, který hledá mikroby pomocí lupy.

Druhá a závažnější chyba je čistě metodologická. Jak je z textu patrné, grafologie stojí z velké části na zkoumání *komplexních dojmových znaků*, tedy (snad) jakémsi klinickým dojmu, který text v grafologovi vyvolá. Nicméně ani při nejlepší vůli si nedokážu představit, jak si může autorka udělat z textu nezakreslený dojem, když před tím s jedincem hovořila a administrovala mu Rorschachův test. Aby výsledky měly jakýkoli smysl (a vztah ke grafologii) musel by proces analýzy písma provádět člověk, který s daným probandem do styku nepřišel (nebo jen minimálně). V opačném případě totiž můžeme poměrně validně „diagnostikovat“ třeba z karet nebo kávové sedliny, ač nám tyto nástroje pochopitelně žádnou dodatečnou informaci nepřinesou.

4 Výsledky práce – zpracování a prezentace. Dosažení cílů práce, zodpovězení výzkumných otázek, vyjádření k hypotézám. Diskuse, souhrn a závěry práce. Praktický přínos práce.

2

V kvantitativní části práce autorka pracuje se sedmi standartními indexy Rorschachova testu. Ke každému z nich pak nachází odpovídající charakteristiku získanou z grafologického rozboru, kterou posuzuje na sedmibodové škále, jejíž póly jsou ukotveny dvěma antonymy (např. rigidní - chaotický). Sama o tomto postupu referuje jako o sémantickém diferenciálu. Sílu vztahu dvojic koeficientů pak kvantifikuje pomocí Spearmanova koeficientu, což je rozumná a bezpečná volba, ač není v textu nijak zdůvodněna. Těžko lze však pochopit, proč před výpočtem korelačních koeficientů autorka transformuje na sedmibodovou škálu i jednotlivé ukazatele Rorschachova testu, čímž nic nezíská, ale (kvůli omezenému množství kategorií) ještě více oslabuje již tak příliš slabé testy. O transformaci opět referuje jako o sémantickém diferenciálu. Výsledné korelace pokrývají hodnoty od -0,15 po (těžko uvěřitelných) 0,9. Na závěr ještě autorka naskládá všech sedm dvojic datových sloupců „pod sebe“ a počítá korelační koeficient tohoto celku dohromady. O nesmyslnosti takového počínání se není potřeba rozepisovat.

V diskusi autorka hledá příčiny malé shody mezi údaji z obou testů na straně grafologického rozboru i Rorschachova testu. Jako možný faktor nepřesností také zmiňuje „*své omezené teoretické znalosti a nedostatečné praktické zkušenosti s Rorschachovou metodou*“. Metodologická pochybení si nicméně neuvědomuje.

5 Formální zpracování práce, jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava práce, dodržení norem pro kvalifikační práce na Katedře psychologie FF.

4

Práce o rozsahu přibližně 70 normostran má podobu odborného textu; je členěna na teoretickou a praktickou část v přibližně vyrovnaném rozsahu. V textu tu a tam narážíme na chyby, především typografické (např. desetinné hodnoty jsou někdy psány anglicky jindy česky).

Autorka má sklon sklouzávat k lidovému způsobu vyjadřování (namátkou obraty „aby se dostal svým pacientům do nevědomí“ či „Ostatních 31 probandů bylo svého času zavřených ve vězení“) a dopouští se slohových neobratností (např. „Mělo by dojít aspoň k 1 odpovědi na každou tabuli“), což ráz odborného textu poněkud poškozují.

Vyjma těchto nedostatků, žádná větší pochybení ve formální stránce práce nepozorují.

Celkové zhodnocení práce (v rozsahu max. 300 znaků) - nepovinné:

Ač autorka projevila snahu a odhodlání, přečtení této práce nepřináší čtenáři uspokojení, ale spíše nepříjemnou otázku. Jak je možné, aby student prošel pětiletým studiem psychologie, a přitom na něm tento proces nechal tak nepatrné stopy? Ať už, co se týče pochopení vědecké metody poznávání skutečnosti, tak postojů k vědě, kterou psychologie bezpochyby je.

Otázky k obhajobě:

Myslíte si, že je užitečné, rozumné a především etické, aby psycholog zařadil grafologii mezi metody osobnostní diagnostiky, které používá při práci s klientem?

Body celkem

Hodnocení celkem:

15

Práci doporučuji k obhajobě

Návrh klasifikace práce:

D

Datum:

4.5.2014

Podpis: